

BERGKVIST, SOKRATES, VENNBERG

- några språkliga avstamp under ribban!

När Kajsa Bergkvist hoppar över 204 i Lausanne är det som om hon flyttar och tänjer gränser. Hon glider, med sin lätta kropp, 58 kg, över det oväntade. Hon hoppar in i det nu, som förenar det vanliga med det ovanliga, det oväntade med det väntade. Tiden förlorar för ett ögonblick greppet över både hennes kropp och själ, och över höjdhoppställningens lätt placerade ribba. Hon klappar uppmuntrande sina ytterlår och höjer blicken i ett koncentrerat moment av iver, ambitioner, drömmar och samtidigt ett stort kliv mot det okända.

Anders Svenssons högerfot glider in under och vid sidan av bollen, som driver fram över VM-planens gröna yta av överraskningar. När bollen lämnar den sista delen av stortåns spets har den fått en påtagligt kraftig skruv, som formar den önskade bollbanan. Motspelarna i "muren" skyddar hud och könsdelar i spänd förväntan. VM-bollen flyger över skrämde blickar och in under den vita stålribban med en kraft som slår sig in i en fotbollshistorisk dagbok, signerad av en ung spelare från Guldheden i Göteborg.

Plötsligt kommer barndomsbilder upp på ortstidningens familjesida och varje läsare kan beskåda både föräldrar och "gamla", ungdomliga fotbollskamrater: de som drack saft och lekte en gång i tiden då allt var annorlunda.

Vi möter det överallt. Det som överraskar och vänder blickar in mot det som spänner ut känslonät och vidgar tankar. Samtidigt påminns vi om det stora, onåbara, främmande. Som när stjärnhimlen lyser under en klar julinatt. Det är då den ensamme vandraren höjer blicken, för att forma, strukturera stjärnbilder och finna inre referenspunkter i tid och rum.

Blicken söker Karlavagnen, som forsar ner mot söder och tycks dra rakt in i Björnvaktarens öppna famn. Med Cassiopeia i norr och den omvända Vågen i söder vrider sig det universella rummet, som ett invariant ur, med miljoner år av intrimmad rörelse. Örnen flaxar i öster och Lejonet tiger stilla i väster. Kräftan krälar fram i nordväst medan Ormbäraren håller fasta positioner under en flaxande Herkules.

Helt nära – en bild – som åter och åter glimmar till mellan lager av skyddande hinnor. Luften stiger och ljuset kämpar en återkommande kamp med dagar och nätter.

Här undrar jag hur vi tar till oss det krökta rummets närvaro? De svarta hål, som pulserar av energiskt liv? Intensiteten talar när miljontals kärnexplosioner skjuter ut långt borta vid solen: de skönjbara protuberanserna, som föder den pågående livsprocessen.

Närhet och avstånd, mörker och ljus, närhet och frånvaro, plus och minus, glädje och sorg: allt vilar där ute i ett hav, som vaktas av den tidlösa tiden. Tanken spjärnar emot, slår över i den ena vintergatan efter den andra. Solsystem avbyter varann. Kluster av solsystem byter information med varandra. Signaler bortom en horisont av tankar.

Känslorna far vidare, som drivande "anior" ut över Harry Martinssons universella bild. En droppe, som driver omkring i glasets hinnor; liv tänds och slocknar. Ljus pulserar och mörker byter energi. Allt sker utanför våra personliga kausala samband.

Vem finner inte nåden i detta expanderande livsrum? Den gränslösa energin, som ligger lagrad i mörkret mellan spår av ljus! Och jag frågar med jordiska ögon: "Ser Ni oss? Här är vi!"

Återstår att finna ett samband här och nu. Ett kitt som håller cellerna samman och som får vår ångest att dämpas. Emotioner samlas i våra inre. Där måste finnas en "själ" – en etik och en kärlek som varar.

Sittande på Akropolisklippan finner jag samma längtan: att finna en själs hemvist. Ett jag, som kan samtala, kommunicera. Jag ser Sokrates vandra omkring, en profet. Han förvillar de unga, säger de lärda. Han ljuger och bedrar. Men Sokrates går vidare och tömmer sin dödliga bägare med sann värdighet. Vid Atens tempel strålar en inre skönhet, kvarhållen i det antika, sokratiska ljuset. Sokrates röst klingar i Platons fotspår.

Jag höjer min inre blick. Jag skådar Jesus från Nasaret vid ett annat tempel. Där – vid den judiska helgedomen strider han med ordet som vapen. Liknelser stiger ur hans mun, som sådd och skörd, talande om den kärlek, som inte ser några gränser; om en folkskara som inte längre känner någon hunger och om den främling som fått ett hem.

Sokrates tar sin bägare. Jesus bar sitt kors. Och i bägaren liksom på korset finns den inre substans som går under namnet: sanning och förlåtelse.

Det himmelska tidvattnet slår in såväl i Aten som i Jerusalem. De orena blir rena, dårarna blir kloka, synderskan från Samarien blir fri och den lame, utanför muren, tar sin säng och kan gå.

Sådan är kraften, som vilar osynlig under alla system och påtagliga paradoxer. Främlingen blir som en vän vi väntat på.

Samuel Becket väntar på Godot i sin kända pjäs medan vi vanliga "luffare" står och tjafsar vid en korvkiosk, bepansrad med tidens neonskyltar och lockbeten. Väntan blir tidens klocka. En väntan, som sträcker ut armar mot det okända "glappet", som heter: det heliga rummet.

I detta heliga rum samlas orena och rena, tvivlare och troende, svarta och vita, ja, alla vi människor som försöker inreda våra livsrum med harmoniska varma tapeter och nyanserade färgsättningar. Tankar, värderingar; våra yttre och inre sociala begåvningar staplade på hyllorna. Bord dukade med en åtråvärd kärlek, som inte söker sitt.

Karl Vennberg skrev 1949 i den livscentrerade diktsamlingen Fiskefärd:

*Kanske når vi vad vi söker,
kanske just det som vi flyr ifrån.
Kanske det som gör oss hinder
bär oss framåt.
O ljusa stund när handen öppnas,
gott beblandar sig med ont
och uppsåt byter mask med uppsåt.*

Kanske är det våra "hinder" som gör livet rikt och värt att ta på allvar. "När handen öppnas" träder sanningen in. Det enkla, öppna, fria och sköna visar sina "ansikten".

Den mänskliga tiden tycks expandera in i det okända. Vennbergs dikt söker efter referenser, hållpunkter, nyanser. De finns i det enkla, då jag "vaknar och skakar mig fri från morgontröttheten".

*Jag tycker inte längre synd
nu när jag har funnit fäste
i en tro på ordningen i världen.
Vilken fin balans i min förtröstan
eller några klunkar Aalborgs
och en slinga Kalmar Nyckel.*

Hans-Evert Renérius
hansevert.reneriur@swipnet.se